

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

Med kildeangivelse må netguiden frit kopieres til ikke-kommercielt brug, ellers kun efter aftale med Foreningen Den Danske Klosterrute

Den Danske Klosterrute generelt

1. Tips til vandreturen
2. Hvor må jeg færdes?
3. Overnatning i Danmark
4. Litteratur

1. Tips til vandreturen

Sidst ændret maj 2014

Forplejning

Det er vigtigt med et solidt morgenmåltid, og drik rigeligt med vand dagen igennem (2-3 l). For at komme over en mindre træthed undervejs, kan man spise noget frugt, evt. tørret, og drikke vand.

Hvis man går rigtig "sukkerkold", dvs. oplever en pludselig og voldsom træthed og udmattelse, er det tegn på, at man har spist forkert. Spis omgående et stykke brød med noget sødt, chokolade eller lign. og tag så en pause med et solidt, sundt måltid.

Gale hunde

Løsgående hunde omkring ejendomme på landet kan sommetider være et problem for vandrere. Man må ikke gå direkte hen imod

en hund. Gå roligt skråt forbi hunden, hvis man skal passere den. Hvis en hund løber frem imod én, er det som regel, fordi hunden opfatter den fremmede som en trussel og er bange. Man skal ikke løbe væk eller råbe op, men standse og stille sig med siden til hunden, så man fylder mindst muligt set fra hundens synsvinkel. Ignorer den og kik væk fra den, indtil den mister interessen. Se den for alt i verden ikke i øjnene. Alle bevægelser skal være rolige og forudsigelige for hunden. Man må ikke bøje sig ind over hunden, ikke række hånden frem imod den og slet ikke klappe den på hovedet. Bevar roen, selv om den begynder at gø. Ejeren vil som regel blive tilkaldt af larmen og kalde hunden tilbage.

Hunden mister normalt hurtigt interessen for én og trækker sig tilbage. Eventuelt kan man med lys stemme sige nogle beroligende ord, "du er jo en god hund" el.lign., men smil ikke. Når man smiler, viser man sine tænder, og det er et trussetegn, som hunde selv bruger.

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

Man kan også ligesom postbudene have nogle hundekijs med sig, som man spreder på jorden. Dem kaster hunden sig over i stedet for.

Der er nogle, der anbefaler, at man medbringer en sprayflaske med vand, som man sprayer ind i hundens hoved. Metoden bruges over for meget voldsomme hunde under hundetræning, men det er en farlig sag at efterligne for ukyndige. Man risikerer, at en ophidset hund går til angreb i stedet for at trække sig tilbage.

Hvis man bliver bidt, skal man gøre alt for at bevare roen og blive stående stille. Så vil hunden normalt hurtigt slippe sit tag og trække sig tilbage. Opsøg læge. Anmeld omgængende episoden til politiet. Beskriv hunden så godt som muligt og hvor episoden fandt sted. Ejeren kan drages til ansvar og er erstatningspligtig, både for legemsbeskadigelse og ødelagt tøj.

Cyklister kan enten tage lidt af farten og cykle roligt videre eller stå af cyklen og forholde sig ligesom vandrere. Man skal endelig ikke sætte farten op og prøve at køre fra hunden. Det lykkes ikke.

Insekter

Husk myggeafvisende og flåtafvisende midler fra apoteket og noget til at stille kløen med, f.eks. i serien SkinOCare, der også har et flåtfjernermiddel. Går man igennem græs og skyggefuld vegetation, særlig i fugtige omgivelser og skov, hvor der er mange rådyr, kan skovflåter bide sig fast i huden for at suge blod. Undersøg om det er sket, når du kommer frem. Flåterne søger varme steder på kroppen, incl. hårbunden. Fjern en flåt hurtigst muligt ved at tage fat i flåten med en tægetang (fås på apoteket), evt. med en pincet eller med neglene. Drej langsomt rundt, indtil flåten slipper taget. I få tilfælde kan bid af en flåt, der sætter sig fast i mere end et døgn, føre til alvorlige infektioner. De første tegn er som regel et rødt, ringformet udslet, der vokser i omfang, og/eller influenzalignende

symptomer. Hvis udslettet bliver større end 5 cm i diameter, bør man søge læge. Risikoen for flåtbid mindskes, hvis man går med lange bukser, langærmede bluser og høje støvler og evt. smøger bukserne ned i strømperne.

Påklædning og sko

Det er bedst med tøj i flere lag. Det isolerer, og man kan lettere tilpasse påklædningen til kroppens temperatur. Svedtransporterende undertøj inderst (uld, silke eller særligt kunststof) holder kroppen tør. Derefter skjorte og lærredsbukser (cowboy- og fløjlsbukser er for længe om at tørre!). Ovenpå: fleece- eller uldtrøje/sweater. Yderst: vindtæt jakke. Regntøj bør man altid have med.

På fødderne anbefales det at have et lag tynde sokker af kunststof inderst og et lag uld-sokker eller specielle fugtabsorberende vandresokker yderst. Spejder- og sportsforretninger sælger de specielle vandresokker. Kombinationen mindsker risikoen for vabler. Uld varmer, selv om det er vådt, og kan let vrides, hvis det bliver for sjappet. Vandrestøvler er bedst, fordi de støtter anklerne, men et par kraftige sko eller vinterstøvler kan eventuelt bruges. Enkelte foretrækker kraftige sandaler. Sko og støvler skal være så store, at det ikke gør ondt i tæerne at gå ned ad bakke. Afprøv eventuelt, om der er plads nok, ved at "hænge" i hælen på en trappe. Klemmer de, så start med at klippe tåneglene!

En stor hat skærmer imod solen og formindsker kroppens forbrænding.

Stræk ud!

For at undgå at blive øm i musklerne, bør man strække ud før og efter en tur, og efter behov også undervejs.

Park and walk

Kør i to privatbiler til slutstedet for dagens vandring. Parkér den ene bil. Kør i den anden bil til startstedet for dagens vandring og parkér dér. Når man er kommet frem til slutstedet til fods, kører to personer i bil tilbage til startstedet, hvorefter de returnerer til slutste-

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

det i hver sin bil. Herfra kører man til overnattingsstedet. Modellen kan naturligvis udvides til flere personer og biler.

Transport af bagage med egen bil

Modellen for transport med bil til og fra overnattingssteder uden for vandreruten kan bruges, hvis man vil være fri for bagagen under selve vandringene. Bagagen anbringes i den bil, der parkeres på slutstedet, hvorefter man returnerer til startstedet i den anden bil.

Udstyrsliste

Alt efter behov:

Letvægtstelt, liggeunderlag eller luftmadras (evt. selvoppustelig, gerne tyk!), oppustelig hovedpude, luftpumpe til oppustning, sovepose, soveposebetræk, lagenpose, rygsæk, lommelygte, kogesæt (det klassiske Trangia stormkøkken til sprit er uovertruffet, fås bl. a. i Spejder Sport og Friluftsland), grydesvamp, opvaskebørste, sprit, tændstikker, grydeske, skærekniv, termoflaske, opvaskemiddel, viskestykke, bestik, krus, tallerkener, dåseåbner, flaskeoplukker, proptrækker, vandflaske, ekstra flasker eller vandbeholder (evt. sammenklappelig) til brug på primitive lejrpladser uden vand, toiletpapir, grave/planteske til nedgravning af latrin ved teltslagning på steder uden toilet, håndklæde, toiletsager, ørepropper, lommetørklæder, alm. plaster og førstehjælpssager, vabel- og ligtorneplaster (se afsnittet "Vabler og ligtorne"), ligtorneplaster, termometer, hygiejnebind, kondomer, medicin, solbeskyttelse, solskoldningsmiddel, læbebomade, insektmidler (se afsnittet "Insekter"), lup til kortlæsning, spejl og lup evt. med indbygget lys (til at se skovflåter med), sy grej, saks, sikkerhedsnåle, plasticposer (til mad og affald), snor, tørresnor, tøjklammer, mobiltelefon, penge, betalingskort, sygesikringsbevis, campingpas, vandrer kort, pas, adresse- og telefonliste, notes papir, skrive-tøj, kikkert, plasticomslag til kort, kamera, guidebøger og kort, kompas, overnatningsfortegnelser, andet oplysningsmateriale, Den lille Pilgrimsbog, bibel.

Mad: konserver, frysetørrede retter, ris, pasta, kaffe, te, pulverfløde, salt, sukker, madolie.

Vedr. madlavning: almindelige campingpladser har kogefaciliteter, men ofte ikke andet køkkenudstyr. Vandrerhjemmene har køkkener med kogegrej, service, bestik, viskestykker, karklude, opvaskesæbe. Udstyret er dog undertiden mangelfuldt.

Beklædning: nattøj, badetøj, tørklæde, vanter, skiftesko, sandaler, gummistøvler. Øvrigt: se ovenfor under afsnittet "Påklædning og sko".

Vabler og ligtorne

Brug Compeed-plaster, der fås på apoteket, i sportsforretninger og hos Matas, så snart der viser sig tegn på vabler eller ligtorne. Mange bruger det også forebyggende til udsatte steder på foden.

Vandretempo og dagsmarcher

Almindeligt vandretempo: 4 km i timen.

Marchtempo: 5 km. Langsom gang: 3 km.

Med en rolig rytme, der giver tid til fordybelse og hvile undervejs, går de fleste 10-20 km om dagen. Øvede går ofte 20-30 km. Det er klogt at holde regelmæssige pauser, f. eks. et kvarter hver time og en ekstra lang pause midt på dagen til spisning og hvile.

Vandretrailer

Bagage kan medbringes i en lille vandretrailer, også kaldet vandrevogn. Der findes flere udenlandske fabrikater specielt til formålet. Den billigste og enkleste er cykel- og fritidsvognen "Mini-Maxi Combi" fra værkstedet Mini Maxi i Hedemora, Sverige, mini-maxi@hedemora.se. Den må sammenklappet medtages i tog uden ekstra betaling ligesom barneklapvogne. Andre fabrikater: Wheelie III (hollandsk, www.radicaldesign.nl, eller <http://www.radicaldesign.de>), Carrix (svejt-sisk, <http://www.carrix.ch>), Monowalker (tysk, www.monowalker.com). Dixon Rollerpack (USA, <http://dixonrollerpack.com>, omtalt i tidsskriftet Pilgrimmen 14. årg. Nr. 24, 2013,

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

s. 67-68, udgivet af Foreningen af Danske Santiagopilgrimme). Forhør i forretningen Friluftsland København, Frederiksborggade 52, 1360 København K, tlf. 33 14 51 50, om leveringsmuligheder. Spørg eventuelt efter indkøbschefen, som forfatteren til Klosterrutebøgerne har været i kontakt med.

2. Hvor må jeg færdes?

Sidst ændret 27/6-2012

Reglerne for adgang til naturen og det åbne land (uden for byer, bymæssig bebyggelse og sommerhusområder) er meget indviklede. Klosterruten er efter bedste evne planlagt sådan, at vandrere enkeltvis og i små, private grupper uden videre kan færdes lovligt på den, også på private arealer. For organiserede aktiviteter med større grupper gælder særlige regler, se nedenfor. I det følgende er de fleste relevante regler og gængse fortolkninger for vandring og cykling forsøgt sammendraget, men uden 100% garanti for rigtigheden. Lovgrundlaget ("Naturbeskyttelsesloven") og detaljerede adgangsregler ("Bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen" samt "Adgangsvejledning") er omtalt på Naturstyrelsens hjemmeside

<http://www.naturstyrelsen.dk>. Reglerne er sammenfattet både i Naturstyrelsens hefte "Naturen må gerne betrædes, men træd varsomt" (også på styrelsens hjemmeside) og i brochuren "En sikker vej til gode naturoplevelser – hvad du kan og må i naturen" fra Danmarks Naturfredningsforening, også på <http://www.dn.dk>. Den sidste er bekvem at have i lommen undervejs. Den er mest overskuelig, men også den mest kortfattede.

Hovedreglen

Man har lov til

- at gå og cykle på alle offentlige stier og veje (bemærkningerne til forslaget til naturbeskyttelsesloven 2004 definerede vej og sti som "permanente, menneskeskab-

te færdselsbaner", dvs. ikke midlertidige kørebaner, dyreveksler, m.v.),

- at gå og cykle i skove og i det åbne land på alle private veje og stier, der ikke er lukket ved lovlig skiltning, se afsnittet om forbudsskilte nedenfor (ejereren har lov til at afspærre en ulovligt etableret trampesti),
- at færdes til fods uden for vej og sti i skove, der ejes af staten, kommuner, Folkekirken og offentlige stiftelser,
- og naturligvis at færdes på alle veje og stier, som er særligt afmærkede vandre- og cykelruter.

NB! Begrænsninger for organiserede aktiviteter i skove og på udyrkede arealer og for cyklister, se nedenfor.

Generel adgangsret

Under forudsætning af, at man kan komme lovligt frem til området ad vej og sti, fra strandbred eller på anden lovlig måde (altså ikke over stengærder, jordvolde og hegn), er det tilladt at færdes til fods og opholde sig

- på strandbredder og kyststrækninger (inkl. overnatning uden telt, samt badning) mellem daglig lavvandslinie og den sammenhængende landvegetation, der ikke er domineret af salttålede planter eller anden strandbredsvegetation. ("Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres", naturbeskyttelsesloven § 22),
- på klitfredede arealer,
- i offentlige skove hele døgnet (inkl. overnatning uden telt, samt badning i skovens vandløb og søer),
- i private skove over 5 ha (= 50.000 kvm),
- i private skove under 5 ha, hvor der ikke er skiltet mod adgang,
- på udyrkede, uindhegnede arealer, som man lovligt kan komme til, f.eks. ad offentlige veje og stier, ad private veje, der ikke er lukket ved lovligt skilt, eller fra andre arealer, der er åbne for offentligheden,

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

- på hegnede, udyrkede arealer uden græssende husdyr gennem låger og led, over stenter el.lign., medmindre der lovligt er skiltet mod adgang.

Generelle begrænsninger

Offentlige skove:

- Adgang er ikke tilladt i nyplantninger, juletræskulturer eller indhegnede områder.
- Man må ikke gøre ophold inden for 50 m fra beboede bygninger.

Private skove:

- Adgangen gælder kun fra kl. 6 morgen til solnedgang.
- Man må kun færdes på veje og stier og ikke tage ophold inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger. Man må altså ikke fjerne sig fra vej og sti.

Fælles for offentlige og private skove:

- Man må færdes forbi beboelseshuse, men ikke gøre ophold nærmere end de fastlagte meter derfra (se ovenfor).
- For organiserede aktiviteter/grupper gælder særlige begrænsninger, se nedenfor.

Udyrkede arealer generelt:

- Der er ikke adgang til de bræmmer langs vandløb og søer, som ifølge loven skal holdes udyrkede, medmindre de grænser op til arealer, der er åbne for offentligheden. Brakmarker og utilsåede marker regnes ikke for udyrkede arealer.
- For organiserede aktiviteter gælder særlige begrænsninger, se nedenfor.

Private udyrkede, uindhegnede arealer:

- Kun færdsel fra kl. 6 morgen til solnedgang, og kun kortvarige ophold.
- Ophold ikke inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

Strandbredder og andre kyststrækninger:

- Færdsel er (bortset fra arealer, der før 1916 var udlagt som have eller inddraget under en erhvervsvirksomhed) tilladt hele døgnet, men ophold skal være kortvarig

(ikke over en dag, det vil ifølge Naturfredningsforeningen sige ikke over et døgn).

- Ophold om natten er mulig, men det er ikke tilladt at opslå telt o.lign. Man må altså gerne sove på stranden, også i sovepose.
- I princippet er der ikke adgang til strandbredder langs diger, men i praksis er de fleste steder åbne for ophold og badning.
- På privatejede strandarealer og kyststrækninger må man ikke gøre ophold eller bade inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

Klitfredede arealer:

- Ikke adgang til arealer, der dyrkes landbrugsmæssigt.
- Ellers samme begrænsninger som på strandbredder.

Ild og bål:

- I skove, på udyrkede arealer og på bevoksede klitfredede arealer er det if. naturbeskyttelseslovgivningen ikke tilladt at tænde bål, bruge kogeapparater eller andre åbne ildsteder eller på anden måde skabe risiko for brand. Herudover er bål på strande og klitfredede arealer ofte forbudt efter andre love. Undtagelsen fra disse regler er naturligvis særligt indrettede bålpladser.
- På statsskovenes "primitive overnatningssteder" (teltpladser) må man godt bruge kogeapparat, primus eller lignende til madlavning, men kun på stedernes særligt indrettede bålpladser. Ved fri teltning må anvendelse af feltkøkken kun ske, hvis man bruger stormkøkken, hvor brænderen er indelukket, bedst Trangia, og kun med stor forsigtighed, f.eks. ved at placere grejet oven på ikke-brændbart materiale (sten osv.). Et forbud i tørkeperioder mod åben ild gælder også stormkøkken og andre kogeapparater.

Tobaksrygning:

- Fra 1. marts til 31. oktober er tobaksrygning forbudt på lyngklædte arealer, be-

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

voksede klitarealer, på græsbevokset skovbund, i nåletræsplantager, i unge løvtræs-og nåletræskulturer samt disses umiddelbare nærhed. Eventuelt kan rykning ved skiltning være helt forbudt i skoven og i særligt udsatte områder.

Camping:

- Kun på campingpladser og primitive teltpladser, samt i skove med tilladt fri teltning, medmindre ejeren har givet tilladelse.

Organiserede aktiviteter

For organiserede aktiviteter i skove og på udyrkede arealer gælder i princippet § 7 i "Bekendtgørelse af offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen":

"Organiserede aktiviteter kræver ejerens tilladelse, hvis deltagertallet overstiger 30, for aktiviteter for skoleklasser, spejdere og lignende, hvis deltagertallet overstiger 50, selv om færdsel og ophold sker i overensstemmelse med reglerne i naturbeskyttelsesloven.

Stk. 2. Erhvervsmæssige arrangementer, sportsarrangementer, herunder orienteringsløb, aktiviteter, der forudsætter afmærkninger m.v. med materialer, der ikke naturligt forekommer på stedet eller ikke naturligt forsvinder i løbet af få dage, organiserede aktiviteter, der afvikles i nattetimerne, lejrslagning og lignende kræver ejerens tilladelse.

Stk. 3. Offentlig annoncering af arrangementer må først ske, når de fornødne tilladelser foreligger.

Stk. 4. Der kan dog ske offentlig annoncering af organiserede aktiviteter, der ikke forudsætter tilladelse efter stk. 1. Såfremt arrangøren af sådanne aktiviteter har eller uden væsentlige vanskeligheder kan få kendskab til ejeren, kan annoncering dog først ske 14 dage efter, at arrangementet er anmeldt til ejeren. Ejeren kan inden 14 dage efter modtagelsen af anmeldelsen forbyde arrangementet, hvis arrangementet skal finde sted på et tidspunkt,

hvor det pågældende område allerede er planlagt lukket i medfør af § 6 ((ved selskabsjagt, ved pürschjagt mellem 16. maj og 15. juli kl. 6-7, ved intensivt skovarbejde)), eller det væsentligt vil påvirke et andet arrangement, der allerede er givet tilladelse til.

Stk. 5. Tilladelse til organiserede aktiviteter på arealer, der ejes af staten, kommuner eller folkekirken kan kun betinges af betaling til dækning af de særlige omkostninger, arrangementet medfører for ejeren. Dette gælder dog ikke for erhvervsmæssige arrangementer".

Bemærk, at Miljøministeriet på et stort flertal af sine egne arealer har indført lempeligere regler end dem, der fremgår af § 7. Miljøministeriets arealer kan findes på

<http://www.naturstyrelsen.dk>, søg på begrebet "skovkort". Her behøver man ikke at søge om tilladelse til almindelige skovture, ekskursioner med skoleklasser, naturvejlederture, fugleture og lignende arrangementer med stilfærdig brug af naturen, hvor man ikke skal afmærke ruter eller bruge særligt udstyr. Sådanne rolige aktiviteter må foregå hele døgnet. Om natten, dvs. fra solnedgang til kl. 6, må man dog kun være på veje og stier (i brochuren "Naturen må gerne betrædes" har klokkeslettet formentligt fejlagtigt været angivet som kl. 7). De lempeligere regler gælder, uanset hvor mange man er, og arrangementerne må gerne annonceres offentligt. Lempelseerne gælder ikke for nogle få, særligt beskyttede skove (B-skove, findes på www.skovognatur.dk ved at søge på begrebet). Mere om ordningen kan ses på <http://www.naturstyrelsen.dk>, søg på B-skov.

Cykling

Generelt er cykling tilladt på veje og egnede stier i skove og det åbne land efter samme regler som for fodgængere. Adgangen kan indskrænkes ved skiltning i tilfælde af særlige problemer eller aktiviteter, f.eks. jagt eller intensivt landbrugsarbejde. Hvor færdsel til fods er tilladt på strandbredder, andre kyst-

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

strækninger, klitfredede arealer og udyrkede arealer har man lov til at trække cyklen.

Lovlige og ulovlige forbudsskilte

I naturen eller det åbne land er et skilt, hvor teksten alene er "privat vej", ikke lovligt og derfor ikke tilstrækkeligt til at forbyde færdsel til fods eller på cykel, selv om hensigten med skiltet formentligt er at undgå enhver trafik. Om man så vil benytte sig af sin ret til adgang og tage det besvær, som det måske medfører, er en personlig sag. Kun i helt særlige tilfælde må der opsættes forbudsskilte, og de skal fortælle præcist om, hvilke begrænsninger der er tale om, f.eks. "parkering forbudt" eller "adgang forbudt for uvedkommende". Er de normale betingelser for lovlig adgang opfyldt, kan ejeren kun forbyde adgang, hvis det "i særlig grad" generer privatlivets fred eller den erhvervsmæssige udnyttelse af området, eller der er behov for at beskytte plante- og dyreliv, eller der er jagt eller intensivt landbrugsarbejde i gang. Privatlivet bliver generet "i særlig grad", når vejen forløber ganske tæt op ad en beboelsesbygning uden mulighed for at opsætte hegn eller afskærmende beplantning, eller gennemskærer en gårdsplads, eller passerer over andre arealer, harver o.lign., som beboerne med rimelighed kan forlange afskærmet fra offentligheden. Er der opsat forbudsskilte ind til et udyrket areal, kan de også være opsat imod gældende regler, eftersom der er lovlig adgang til visse arter af udyrkede arealer, jvf. ovenfor. Mange forbudsskilte er altså ulovlige. En privat ejer kan altid afspærre en ulovligt etableret trampesti.

3. Overnatning i Danmark

Sidst ændret 27/6-2012

Vandrerhjem/Danhostels: Kortfolderen "Danhostel", udgivet af Danhostel, også på www.danhostel.dk.

Campingpladser:

bl.a. www.danskecampingpladser.dk (ca. 500 pladser, Campingrådet). – <http://www.camping.dk> (ca. 500 pladser). -- DK-Camping Guide", trykt katalog, udgivet af DK-Campingpladserne, også på www.dk-camp.dk (ca. 325 pladser). – www.smaapladser.dk (ca. 40 små pladser).

Teltpladser: Bogen "Overnatning i det fri", udgivet af Friluftsrådet hvert andet år med ajourføring på <http://www.overnatningidetfri.dk>. Pladserne findes også på <http://www.udinaturen.naturstyrelsen.dk> under "udinaturenkort".

"Primitive overnatningssteder" (teltpladser) og fri teltning i statens skove: Naturstyrelsens hjemmeside www.udinaturen.naturstyrelsen.dk under "udinaturenkort".

Privatværelser, Bed and Breakfast, Bondegårdsferie: www.bbdk.dk, www.net-bb.dk, <http://www.bedandbreakfastoverblik.dk>, www.bondegaardsferie.dk (også i trykt udgave, udgivet af Landsforeningen for Landboturisme).

Overnatning for grupper i spejderhytter o.lign.:

"Den store Hyttefortegnelse", udgivet af Århus Ungdommens Fællesråd, www.hyttefortegnelse.dk (ca. 750 hytter, lejrskoler og lejrpladser). www.hyttefortegnelsen.dk (ikke at forveksle med forudgående www.hyttefortegnelse.dk!). On-line katalog med over 500 hytter og lejrpladser, flest under KFUM-Spejderne og FDF, udgivet af postordreforlaget "55 Nord", www.55nord.dk.

Se i øvrigt på internettet under "spejderhytter".

Turistbranchens information: www.visitdenmark.dk.

Campingpas

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

Til de godkendte campingpladser kræves et campingpas (Camping Key Europe) eller for en enkelt overnatning et transitpas. Passene købes på campingpladserne, i turistbureauer, på www.danskecampingpladser.dk og herudover bl.a. hos FDM, campingorganisationer og de til Friluftsrådet tilsluttede børne- og ungdomsorganisationer, sports- og naturforeninger.

4. Litteratur

Sidst ændret maj 2014

Vandring

Jørgen Johansen: *Gyldendals bog om pilgrimme og pilgrimsrejser*. Gyldendal, 2005.

Elisabeth Lidell og Anette Foged Schultz: *Pilgrimsvandring med børn og unge*. Religionspædagogisk Forlag, 2006.

Elisabeth Lidell og Hans-Erik Lindström: *Pilgrimsliv. Håndbog for vandringsfolk*. Forlaget Alfa, 2007.

Den lille Pilgrimsbog (kort om pilgrimsvandringens historie, idé og praksis + liturgier og salmer), bearbejdet og oversat fra svensk af Elisabeth Lidell. Religionspædagogisk Forlag, 2007.

Pilgrimsspor. Red.: Elizabeth Knox-Seith. Univers, 2007.

Torben Gang Rasmussen: *Vandreture i Danmark*. 2. udgave. Politikens Forlag, 2004.

Walking Denmark. Vandreruter i Danmark. Udgivet af Dansk Vandrelaug 2009. Oversigtskort med alle længere vandreruter, inkl. Den Danske Klosterrute.

Vandretursfoldere

fra Naturstyrelsen fås i Miljøministeriets Informationscenter, tlf. 70 12 02 11, www.mim.dk

"Vandreture i private skove" fra Dansk Skovforening, online på www.skovforening.dk

"Spor i landskabet": on-line på www.spor.dk

Klostre og kirker

Lisbeth Smedegaard Andersen: *Huset med de mange boliger. Ny dansk kirkekunst*. Kristeligt Dagblads Forlag, 2013

Axel Bolvig: *Politikens bog om kalkmalerier*. Politikens Forlag, 2002.

Danmarks Kirker. Nationalmuseet, 1933-.

De danske Kirker. Bd. 1-20. Red: Erik Horskjær. G.E.C. Gads Forlag, 1966-71.

Johan Exner: *400 danske landsbykirker*. Gyldendal, 1974.

Anne-Mette Gravgaard: *Tro-Rum-Billede. Kunst i kirken. Overvejelser og eksempler*. Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmers Forlag, 2002.

Poul Grinder-Hansen og Ulla Kjær: *Kirkerne i Danmark*. Bd. 1-2. Boghandlerforlaget, 1988-89.

148 danske bykirker. Af Axel Bolvig m. fl. Gyldendal, 1974.

Per H. Jacobsen: *For Himmerigets skyld. Klosterliv i Vesteuropa og guide til de danske klostre*. EC Edition, 2005.

Hugo Johannsen og Claus M. Smidt: *Danmarks arkitektur. Kirkens huse*. Gyldendal, 1981.

Jens Anker Jørgensen og Bente Thomsen: *Gyldendals bog om danske klostre*. Gyldendal, 2004.

Kirke og kunst i 100 år. Red. Anne-Mette Gravgaard. Kirkefondet, 1990.

Netguide til Den Danske Klosterrute

Supplement til guideserien "Den Danske Klosterrute" • Af Jens Kristian Krarup

Hans Kronborg Christensen: *Klostre i det middelalderlige Danmark*. Jysk Arkæologisk Selskab 2013.

Nyere danske kirker. 100 kirker 1890-1990. Red.: Margit og Erik Norman Svendsen. Kirkefondet/Unitas Forlag, 1990.

Niels Peter Stilling: *Politikens bog om Danmarks kirker*. 3. udg. 2010. Politikens Forlag.

J.P. Trap: *Danmark*. Bd. 1-31. 5. udg. G.E.C. Gads Forlag 1953-1972.

Mikael Wivel: *Kunsten i kirken. Danske kirkeudsmykninger fra de sidste hundrede år*. Strandbjerg Publishing, 2013.